

## NASILJE U PORODICI U KRIVIČNOM PRAVU DRŽAVA U OKRUŽENJU BOSNE I HERCEGOVINE

*Prof. dr Marina M. Simović,  
sekretar Ombudsmena za djecu Republike Srpske i vanredni profesor na Fakultetu pravnih nauka  
Univerziteta „Apeiron” u Banjoj Luci*

*Prof. dr Vladimir M. Simović,  
tužilac Tužilaštva Bosne i Hercegovine i vanredni profesor Fakulteta za bezbjednost i zaštitu  
Nezavisnog univerziteta u Banjoj Luci i Pravnog fakulteta Univerziteta „Vitez” u Vitezu.*

**Sažetak:** Različiti oblici i vidovi ispoljavanja nasilja u porodici predstavljaju staru, arhaičnu društvenu pojavu u okviru kriminaliteta nasilja. Ova nedopuštena, proskribovana, zabranjena i kažnjiva ponašanja su bila prisutna u svim društvima na svijetu. Međutim, takva ponašanja sa elementima nasilja, koja su se dešavala u uskom krugu supružnika ili članova iste porodice (krvnih srodnika u pravoj ili pobočnoj liniji), su ostajala dugo daleko van sfere posmatranja zakonodavca. Zato su inkriminacije nasilja u porodici kao samostalna krivična djela sa zaprijećenim krivičnim sankcijama, znatno kasnije, tek krajem 20. vijeka inkorporisana u nacionalna krivična zakonodavstva pojedinih država.

U cilju potpunijeg i svestranijeg sagledavanja problematike krivičnih djela nasilja u porodici u Bosni i Hercegovini, nije dovoljno da se posvetimo samo teorijskoj i praktičnoj analizi oblika ispoljavanja, karakteristika i obilježja ovih krivičnih djela u osnovnom, kvalifikovanim ili privilegovanim oblicima, prema odredbama domaćeg pozitivnog zakonodavstva, već je potrebno da određenu pažnju posvetimo i uporednopravnoj (komparativnoj) analizi ovih krivičnih djela u krivičnopravnim sistemima država u okruženju Bosne i Hercegovine. To je logično i opravdano jer se radi o pravnim sistemima (porodičnim, krivičnim, prekršajnim) država koje su do kraja dvadesetog vijeka bile u sastavu iste države – SFRJ koja je baštinila identičnu pravnu tradiciju i regulative u mnogim oblastima društvenog i pravnog života. U tom kontekstu, u radu se analiziraju krivična zakonodavstva Crne Gore, Hrvatske, Sjeverne Makedonije, Slovenije i Srbije.

**Ključne riječi:** nasilje, porodica, krivično djelo, zakon, krivica.

### 1. Uvod

Krivična djela nasilja (nasilnički kriminalitet) kao stara, arhaična, atavistička, prirodna, klasična (opšta) krivična djela kojima se povređuje ili ugrožava život, tjelesni ili psihički integritet, dostojanstvo, mir i spokojstvo svakog čovjeka, kao pojedinca ili kao člana uže (porodica) ili šire društvene zajednice - prisutna su još od perioda najstarijih pisanih pravnih spomenika. No, ova su djela i danas sastavni dio svih savremenih krivičnopravnih sistema. Na to ukazuje i činjenica da se države svim raspoloživim sredstvima, mjerama i postupcima - prevencije, ali i represije - suprotstavljaju različitim oblicima i vidovima narušavanja telesnog ili psihičkog integriteta članova porodice, porodične zajednice ili drugih bliskih srodnika.

### 2. Crna Gora

Krivični zakonik Republike Crne Gore<sup>1</sup> (KZCG) u glavi devetnaest pod nazivom “Krivična djela protiv braka i porodice” propisuje krivično djelo “Nasilje u porodici<sup>2</sup> ili porodičnoj zajednici” (član 220). Krivično djelo se prema slovu zakona sastoji u narušavanju tjelesnog ili duševnog integriteta člana svoje porodice ili porodične zajednice primjenom grubog nasilja.

Ovo djelo ima osnovni, lakši (privilegovani) i tri teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja. Djelo ima za objekt zaštite tjelesni i duševni integritet člana porodice ili porodične zajednice.

KZCG u članu 142 tačka 31, u dijelu koji definiše zakonom upotrijebljene izraze, određuje pojam porodice ili porodične zajednice. Tako, porodicu ili porodičnu zajednicu čine sljedeća lica (Grupa autora, 2012: 34-58):

- a) bračni drugovi i bivši bračni drugovi,
- b) krvni srodnici i srodnici iz potpunog usvojenja u pravoj liniji bez ograničenja, a u pobočnoj liniji zaključno sa četvrtim stepenom,
- c) srodnici iz nepotpunog usvojenja,
- d) tazbinski srodnici zaključno sa drugim stepenom,
- e) lica koja žive u istom porodičnom domaćinstvu i
- f) lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete na putu da bude rođeno, iako nikada nisu živjela u istom porodičnom domaćinstvu.

Radnja izvršenja ovog krivičnog djela je određena posljedičnom dispozicijom. Naime, kod ovog krivičnog djela zakon ne određuje tačno u čemu se sastoji radnja izvršenja. Tako se kao radnja izvršenja javlja bilo koja djelatnost fizičkog ili psihičkog karaktera koja se može preduzeti na različite načine ili različitim sredstvima, ali ona koja je po prirodi, sadržini i karakteristikama podobna, dovoljna da dovede do posljedice djela, a to je narušavanje tjelesnog ili duševnog integriteta (Radulović, 2003: 29-63).

Posljedica krivičnog djela se javlja u vidu povrede - narušavanja, oštećenja tjelesnog (fizičkog) ili duševnog (psihičkog) integriteta drugog lica.

Za postojanje ovog djela je potrebno ispunjenje još dva uslova. To su (Grupa autora, 2010):

- a) radnja izvršenja, odnosno nastupjela posljedica se dešavaju između učinioca i oštećenog - žrtve koji se smatraju članovima iste porodice ili iste porodične zajednice i
- b) radnja izvršenja se preduzima na poseban, specifičan i opasan način - primjenom grubog nasilja. Nasilje je svaka djelatnost koja je upravljena na povredu ili ugrožavanje života i fizičkog (tjelesnog), odnosno psihičkog (duševnog) integriteta drugog lica. Ovo nasilje mora u konkretnom slučaju, zavisno od upotrijebljenog sredstva i drugih okolnosti (objektivnog i subjektivnog karaktera), da dobije karakter “grubog” nasilja.

Kada je nasilje “grubo”, predstavlja faktičko pitanje koje sud rješava u svakom konkretnom slučaju na bazi svih objektivnih okolnosti učinjenog djela, ali i subjektivnih okolnosti koje su vezane za učinioca djela, odnosno oštećeno lice i njihov međusobni odnos (Zeković, 2014: 39-69).

Učinioc djela može da bude samo lice koje je sa oštećenim u određenom odnosu – naime, oni su članovi iste porodice ili porodične zajednice. To ukazuje da se ovdje radi o krivičnom djelu sa specijalnim subjektom – *delicta propria*.

U pogledu krivice potreban je umišljaj učinioca koji obuhvata njegovu svijest o svojstvu oštećenog lica.

Za osnovni oblik krivičnog djela je alternativno propisana novčana kazna ili kazna zatvora u trajanju do dvije godine

KZCG propisuje i lakši, privilegovani oblik krivičnog djela (stav 5) “Nasilje u porodici ili porodičnoj zajednici”. Ovo djelo postoji ako učinioc djela prekrši mjere zaštite od nasilja u porodici koje mu je izrekao sud ili drugi zakonom određeni nadležni državni organ (Novaković, 2009: 1077-1091).

Radnja izvršenja je određena kao nečinjenje, propuštanje da se uopšte izvrši izrečena mjera zaštite od nasilja u porodici ili da se ona ne izvrši u određeno vrijeme ili na određeni način.

Istovremeno, ovdje se radi o blanketnoj dispoziciji budući da sadržinu ovog krivičnog djela upotpunjuju drugi - vankrivičnopravni propisi.

---

<sup>1</sup> „Službeni list Crne Gore” br. 70/03, 13/04, 47/06, 40/08, 25/10, 32/11, 64/11, 40/13, 56/13, 42/15, 58/15, 44/17, 49/18 i 3/20.

<sup>2</sup> *Domestic violence (domestic abuse ili family violence)*.

Tako, Zakon o zaštiti od nasilja u porodici Crne Gore<sup>3</sup> u odredbi člana 19 propisuje zaštitne mjere koje se izriču sa ciljem:

- a) sprečavanja i suzbijanja nasilja,
- b) otklanjanja posljedica učinjenog nasilja,
- c) preduzimanja efikasnih mjera prevaspitanja učinioca nasilja i
- d) otklanjanja okolnosti koje pogoduju ili podstiču vršenje novog nasilja.

Učiniocu nasilja u porodici se može izreći jedna ili više zaštitnih mera iz člana 20 ovog zakona.

To su:

- a) udaljenje iz stana ili drugog prostora za stanovanje;
- b) zabrana približavanja;
- c) zabrana uznemiravanja i uhođenja;
- d) obavezno liječenje od zavisnosti;
- e) obavezni psihosocijalni tretman.

Za ovo je djelo alternativno propisana novčana kazna ili kazna zatvora do jedne godine.

Krivično djelo iz člana 220 KZCG ima tri teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja sa propisanim strožijim kažnjavanjem (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004: 560-562).

Prvi teži oblik dela (stav 2) postoji ako je radnja izvršenja preduzeta na opasan način i opasnim sredstvom, i to upotrebom (korišćenjem):

- a) oružja (hladnog ili vatrenog),
- b) opasnog oruđa i

c) bilo kog drugog sredstva koje je podobno da se tijelo drugog lica teško povrijedi ili zdravlje drugog lica teško naruši (to je sredstvo koje može biti proizvod ljudskog rada: nož, sekira, kolac, vile, kosa ili proizvod prirode - kamen, drvo, busen zemlje i sl.). Bitno je da se radi o predmetu (sredstvu) kojim se relativno lako može prouzrokovati, nanijeti teška tjelesna povreda, a ne bilo kakva druga povreda tjelesnog ili duševnog integriteta.

Za ovo je djelo propisana kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca do tri godine.

Drugi teži oblik djela (stav 3) iz člana 220 KZCG se javlja u dva vida ispoljavanja. To su (Zeković, 2015):

a) ako je usljed preduzete radnje izvršenja iz nehata nastupila teška tjelesna povreda ili teško narušavanje zdravlja člana porodice ili porodične zajednice. Ovaj vid ispoljavanja krivičnog djela karakterišu dva elementa – vrsta, obim i intenzitet prouzrokovane posljedice povrede – teške telesne povrede koja je rezultat nehata (nepažnje) učinioca. Ovdje se radi o krivičnom djelu koje je kvalifikovano težom posledicom i

b) ako je radnja izvršenja preduzeta prema maloljetnom licu - licu koje je uzrasta do 18 godina, što mora biti poznato učiniocu djela (dakle, mora biti obuhvaćeno njegovim umišljajem). Ovdje se radi o krivičnom djelu koje je kvalifikovano naročitom okolnošću – svojstvom oštećenog lica.

Za ovo je djelo propisana kazna zatvora u trajanju od jedne do pet godina.

Najteži oblik ovog krivičnog djela postoji ako je usljed preduzete radnje izvršenja ili upotrijebljenog načina ili sredstva izvršenja nastupila iz nehata smrt člana porodice ili porodične zajednice. Ovo je djelo kvalifikovano težom posledicom – nehatnim nastupanjem smrtno posledice za oštećeno lice koje je prethodno bilo objekt vršenja nasilja. Ova teža posljedica mora da se nalazi u uzročno-posljedičnoj (kauzalnoj) vezi sa preduzetom radnjom izvršenja osnovnog djela.

Za ovo najteže krivično djelo iz člana 220 KZCG je propisana kazna zatvora u trajanju od tri do 12 godina.

Ako je usljed preduzete radnje izvršenja nasilja u porodici sa umišljajem lišen života član porodice ili porodične zajednice učinioca, ne postoji ovo krivično djelo, već naprotiv krivično djelo iz glave četrnaest, predviđeno u grupi krivičnih djela protiv života i tijela - teško ubistvo iz člana 144 tačka 7 KZCG.

Za ovo krivično djelo je propisana kazna zatvora u trajaju najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora.

Ovo teško krivično djelo protiv života (krvni delikt) karakterišu dve nužno povezane radnje izvršenja koje se vrše u kontinuitetu. To su:

---

<sup>3</sup> „Službeni list Crne Gore“, br. 46/10 i 40/11.

a) učinilac prethodno preduzima radnju zlostavljanja člana svoje porodice ili porodične zajednice. Zlostavljanje je djelovanje na tijelo drugog lica kojim mu se narušava telesni ili duševni integritet, nanose muke, patnje, bolovi ili strah većeg ili manjeg intenziteta, kraćeg ili dužeg trajanja, ali koje još uvijek ne predstavlja ni običnu laku tjelesnu povredu i

b) učinilac zatim preduzima radnju lišavanja života drugog lica sa umišljajem. To je svaka fizička ili psihička djelatnost, neposredno ili posredno preduzeta, djelatnost činjenja (pozitivna, aktivna radnja) ili djelatnost nečinjenja, propuštanja (negativna, pasivna radnja) koja je podobna, dovoljna da može da dovede do posljedice smrti pasivnog subjekta.

### 3.Hrvatska

Donošenjem Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji<sup>4</sup> (KZH), Republika Hrvatska je 2009. godine unijela kvalitetno drugačiji oblik pravne zaštite od nasilja u porodici. Zakon je ukinuo odredbe u do tada važećem Kaznenom zakonu iz 1997. godine<sup>5</sup>. Naime, iz glave šesnaest pod nazivom „Krivična djela protiv braka, porodice i mladeži“ brisana je odredba člana 215a KZH, odnosno krivično djelo „Nasilničko ponašanje u obitelji“. Na taj način je pravna zaštita od obiteljskog nasilja prenijeta iz osnovnog krivičnog, na sporedno, dopunsko, pomoćno krivično zakonodavstvo (Srkoc, 1997: 227-238).

Krivično djelo „Nasilničko ponašanje u obitelji“ iz člana 215a KZ (sa primjenom od 1997. do 2009. godine) sastojalo se u dovođenju drugog člana svoje porodice u ponižavajući položaj nasiljem, zlostavljanjem i osobito drskim ponašanjem člana porodice (Einwalter, Simonović, 2001: 20-58).

Ovo krivično djelo su činili sljedeći elementi bića (Pavišić, Grozdanić, Veić, 2007: 534-537):

1) radnja izvršenja je određena kao dovođenje drugog člana svoje porodice u ponižavajući položaj. To je svaka djelatnost koja je podobna, dovoljna da svojim karakteristikama, prirodom, značajem i okolnostima izvršenja dovede oštećeno lice u „ponižavajući“, difamni položaj,

2) radnja izvršenja se preduzimala na više alternativno predviđenih načina. To su (Kikić, 2010: 239-243):

a) nasilje - djelatnost fizičkog karaktera koja prijeti da drugom licu nanese posljedice smrti ili teške tjelesne povrede. Ona se može preduzeti različitim načinima i različitim sredstvima: oružjem (hladnim ili vatrenim), opasnim oruđem ili drugim predmetima kojima se tijelo drugog lica može teško tjelesno povrijediti,

b) zlostavljanje - djelatnost upravljena prema tijelu drugog lica kojim mu se nanose nepotrebne ili prekomjerne muke, patnje, strah ili bolovi većeg ili manjeg intenziteta ili kraćeg ili dužeg trajanja i

c) osobito drsko ponašanje - nedolično, ponižavajuće, siledžijsko, huligansko ponašanje koje ukazuje na bezosjećajnu i amoralnu ličnost učinioca i

3) radnju izvršenja preduzima učinilac koji sa oštećenim (žrtvom) predstavlja člana iste porodice.

Za ovo je krivično delo bila propisana kazna zatvora u trajanju od šest meseci do pet godina.

Kazneni zakon<sup>6</sup> koji je Republika Hrvatska donijela poslije samo dvije godine - 2011. godine, u glavi osamnaest pod nazivom „Krivična djela protiv braka, porodice i mladeži“ ne predviđa krivično djelo nasilja u porodici. Ovakvo zakonsko rješenje je rezultat dvije činjenice (Cajner Mraović, 2002: 17-28):

a) donijeti *lex specialis* – Zakon o zaštiti od nasilja u porodici (obitelji) iz 2009. godine, koji je kasnije - 2017. godine zamijenjen novim istoimenim zakonom, nešto drugačije prirode i karaktera i

b) presude Evropskog suda za ljudska prava u Strazburu u predmetu *Maresti protiv Hrvatske*<sup>7</sup> (Turković *et al.*, 2013: 226).

---

<sup>4</sup> „Narodne novine Republike Hrvatske“ broj 137/09.

<sup>5</sup> „Narodne novine Republike Hrvatske“ br. 110/97, 27/98, 129/00, 51/01, 105/04, 84/05, 71/06 i 110/07.

<sup>6</sup> „Narodne novine Republike Hrvatske“, br. 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18 i 126/19.

<sup>7</sup> Zahtjev broj 55759/07, presuda od 25. juna 2009. godine. Evropski sud za ljudska prava je našao da je protiv podnosioca zahtjeva bio vršen krivični progon i da mu je suđeno po drugi puta za isto djelo za koje je već bio osuđen i za koje je izdržao vrijeme u pritvoru. Stoga je došlo do povrede člana 4 Protokola broj 7 uz Evropsku konvenciju za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

KZH je dopunjen 2015. godine<sup>8</sup> kada je ponovo u glavi osamnaestoj pod nazivom „Krivična djela protiv braka, porodice i mladeži“ u odredbi člana 179a propisano krivično djelo „Nasilje u obitelji“ (porodici) (Ajduković, 2004: 171-199).

Ovo se krivično djelo (Kuzman, Pavleković, 2004: 213-221) sastoji u teškom kršenju propisa o zaštiti od nasilja u porodici čime se članu porodice ili drugom bliskom licu izazove strah za njegovu sigurnost ili sigurnost njemu bliskog lica ili se ono dovede u ponižavajući položaj ili u stanje dugotrajne patnje, pod uslovom da na taj način nije učinjeno teže krivično djelo (Grozđanić, Škorić, Vinja, 2010: 669-698).

Objekt zaštite kod ovog krivičnog dela čine: život, tijelo, slobode i prava čovjeka i građana, odnosno osjećanje lične sigurnosti članova porodice (Cajner Mraović, 2002: 17-28).

Članovi porodice su nabrojani u članu 87 tačka 8 KZH (glava osma pod nazivom „Značenje izraza u ovom zakonu“). To mogu biti (Modly, 2001: 167-180):

- a) bračni i izvanbračni drug,
- b) životni partner,
- c) neformalni životni partner i njihova zajednička djeca,
- d) djeca svakog od njih,
- e) srodnik po krvi u pravoj liniji,
- f) srodnik u pobočnoj liniji do trećeg stepena,
- g) srodnik po tazbini do drugog stepena srodstva i
- h) usvojilac i usvojenik.

Tačka 9 iste zakonske odredbe određuje pojam bliske osobe. Tako se kao bliske osobe smatraju:

- a) bračni i izvanbračni drug,
- b) životni partner,
- c) neformalni životni partner i njihova zajednička djeca i
- d) lica koja žive u zajedničkom domaćinstvu.

Tačka 10 člana 87 KZH definiše da je izvanbračni partner svako lice koje živi u izvanbračnoj zajednici koja ima trajniji karakter ili koja traje kraće vrijeme ako je u njoj rođeno zajedničko dijete.

Konačno, član 87 KZH u tački 11 kao neformalnog životnog partnera smatra lice koje živi u istopolnoj zajednici koja ima trajniji karakter.

Iz zakonskog opisa proizilazi da je ovo krivično djelo supsidijarnog, sekundarnog karaktera. Naime, ono postoji ako u konkretnim oblicima ispoljavanja radnje izvršenja, načina i sredstva izvršenja, vrste, prirode i obima prouzrokovane posljedice i drugih objektivnih i subjektivnih okolnosti djela, učinioca ili žrtve, u konkretnom slučaju ne proizilaze elementi, obilježja bića nekog težeg krivičnog djela (Jovašević, 2018: 157-161).

Krivično djelo „Nasilje u porodici“ se sastoji u teškom kršenju propisa o zaštiti od nasilja u porodici. Ovakav zakonski opis ukazuje da se radi o blanketnom krivičnom djelu, djelu čiji opis i elemente bića određuju drugi, vankrivični propisi.

Radnja izvršenja krivičnog djela (Ajduković, 2004: 171-199) se sastoji u preduzimanju različitih djelatnosti činjenja (pozitivne, aktivne radnje) ili nečinjenja (negativne, pasivne radnje, propuštanja dužnog činjenja), fizičkog ili psihičkog karaktera kojom se grubo, u znatnoj mjeri, u većem obimu ili dužem trajanju, značajno, teško krše odredbe Zakona o nasilju u porodici (obitelji).

Kada se u konkretnom slučaju radi o „običnom“ kršenju ovog zakona (postoji neki od u tom zakonu navedenih prekršaja) ili o „teškom“ kršenju zakona (kada postoji ovo krivično djelo), predstavlja faktičko pitanje koje sud rješava u svakom konkretnom slučaju na bazi svih objektivnih okolnosti učinjenog krivičnog djela i subjektivnih okolnosti koje su vezane za učinjenioca ili žrtvu.

Za postojanje krivičnog dela iz člana 179a KZH je potrebno da je usljed protivpravnog ponašanja - teškog kršenja odredbi Zakona o nasilju u porodici nastupila posljedica povrede koja se može javiti u različitim oblicima ispoljavanja. To su:

- a) izazivanje straha i nespokoјstva (osjećanja lične nesigurnosti) za sigurnost pasivnog subjekta ili sigurnost njemu bliskog lica,
- b) dovođenje pasivnog subjekta u ponižavajući, degradirajući (difamni) položaj i
- c) dovođenje pasivnog subjekta u stanje dugotrajne patnje, nelagodnosti, tuge, bola.

---

<sup>8</sup> „Narodne novine Republike Hrvatske“, br. 56/15 i 126/19.



Učinitelj djela može da bude svako lice, a oštećeni (žrtva) može biti član porodice učinioca djela ili njemu blisko lice.

U pogledu krivice potreban je umišljaj učinioca koji obuhvata svijest o: a) protivpravnosti, odnosno o teškom kršenju propisa o nasilju u porodici i b) o svojstvu pasivnog subjekta.

Za ovo je djelo propisana kazna zatvora u trajanju od jedne do tri godine.

Interesantno je, što predstavlja specifičnost u savremenom krivičnom zakonodavstvu, da hrvatski zakonodavac ne poznaje teži, kvalifikovani oblik ispoljavanja ovog krivičnog djela.

Ukoliko je došlo do umišljajnog lišenja života bliskog lica učinioca, tada postoji drugo - teško krivično djelo protiv života i tijela iz glave desete KZH. Naime u odredbi člana 111 KZH propisano je krivično djelo teško ubistvo. Za ovo je djelo zapriječena kazna zatvora od najmanje deset godina ili kazna dugotrajnog zatvora. Ovo krivično djelo, prema odredbi iz tačke 3, postoji ako je ubijeno (dakle, lišeno života) blisko lice koje je učinilac ranije već zlostavljao.

Za postojanje ovog djela potrebno je ostvarenje sljedećih elemenata. To su:

a) radnja izvršenja je određena kao dvoaktna djelatnost, nužno, kontinuirano povezana. Ona se sastoji od dvije radnje, prvo, radnje zlostavljanja - nanošenja fizičkih i psihičkih bolova, patnji, straha većeg intenziteta ili dužeg trajanja, ali koje po prirodi i karakteru još uvijek ne predstavlja običnu laku tjelesnu povredu i drugo, radnje lišavanja života - preduzimanje bilo koje djelatnosti fizičkog ili psihičkog karaktera, aktivne ili pasivne radnje, upotreba bilo kog načina ili sredstva koje je podobno, dovoljno da dovede do nastupanja posljedice smrti drugog lica i

b) radnju izvršenja učinilac preduzima prema njemu bliskom licu. Pojam bliskog lica određuje član 87 tačka 9 KZH. Tako se kao bliska lica smatraju:

- a) bračni i izvanbračni drug,
- b) životni partner,
- c) neformalni životni partner i njihova zajednička djeca i
- d) lica koja žive u zajedničkom domaćinstvu.

#### 4. Sjeverna Makedonija

Krivični zakonik Republike Sjeverne Makedonije<sup>9</sup> (KZSM) u glavi sedamnaestoj, u grupi krivičnih djela protiv braka, porodice i djece, u članu 201a predviđa krivično djelo pod nazivom „Nasilje nad djetetom“ (Novaković, 2009: 1077-1091). Već iz samog naziva ovog djela proizilazi da se na ovaj način ne pruža krivičnopravna zaštita od svih oblika i vidova ispoljavanja nasilja u porodici ili rodno zasnovanog nasilja, već samo nasilja nad djetetom.

Inače u Sjevernoj Makedoniji je u cilju efikasnog suzbijanja nasilja u porodici donijet poseban Zakon o prevenciji, sprječavanju i zaštiti od porodičnog nasilja<sup>10</sup>.

Prema zakonskom rješenju, krivično djelo „Nasilje nad djetetom“ sastoji se u vršenju fizičkog, psihičkog ili bilo koje drugo nasilja nad djetetom.

Objekt zaštite je integritet i ličnost djeteta.

Radnja izvršenja je trojako alternativno određena. Ona se javlja kao:

- a) fizičko nasilje - preduzimanje djelatnosti fizičkog karaktera kojim se ugrožava život ili tijelo drugog lica - djeteta,
- b) psihičko nasilje - izazivanje straha, lične nesigurnosti, osjećanja nespokojsva i
- c) bilo koje drugo nasilje (seksualno, ekonomsko, emocionalno i sl.) prema djetetu.

Izvršilac djela može biti svako lice, a pasivni subjekt je dijete. Prema tumačenju makedonskog zakonodavca, dijete je svako lice do navršene četrnaeste godine života, što učiniocu djela u vrijeme njegovog izvršenja mora biti poznato, odnosno mora biti obuhvaćeno njegovim umišljajem.

U pogledu krivice potreban je umišljaj.

Za ovo je djelo propisana alternativno novčana kazna ili kazna zatvora do šest mjeseci.

Ovaj zakonik, što je rijetkost u savremenom krivičnom pravu, ne poznaje teže oblike ovog krivičnog djela. Ali, u glavi četrnaestoj, u grupi krivičnih djela protiv života i tijela, KZSM u članu 123

---

<sup>9</sup> „Služben vesnik na Republika Makedonija“, br. 37/96, 80/99, 4/02, 43/03, 19/04, 81/05, 60/06, 73/06, 87/07, 7/08, 139/08, 114/09, 51/11, 135/11, 185/11, 142/12, 166/12, 55/13, 82/13, 14/14, 27/14, 28/14, 41/14, 115/14, 132/14, 160/14, 199/14, 226/15 i 97/17.

<sup>10</sup> „Služben vesnik na Republika Makedonija“ br. 138/14, 33/15 i 150/15.

propisuje krivično djelo ubistva. Pored osnovnog djela (obično ubistvo) iz stava 1, u odredbi stava 2 propisana je kazna zatvora u trajanju od najmanje deset godina ili kazna doživotnog zatvora za teško ubistvo.

Kao oblik teškog ubistva u tački 2 ove zakonske odredbe je posebno inkriminisano umišljajno lišenje života drugog lica tokom vršenja porodičnog nasilja. Ovo krivično djelo, koje za objekt zaštite ima život čovjeka, kao jedno od osnovnih, temeljnih ljudskih prava, predstavlja dvoaktno krivično djelo.

Prvo, učinilac prema određenom članu svoje porodice preduzima različite oblike ispoljavanja nasilja koje dobija karakter „porodičnog“ nasilja. Potom, isti učinilac, prema istom oštećenom licu sa umišljajem preduzima radnju lišavanja života koje je u vezi i u okviru porodičnog nasilja, dakle, kao njegov sastavni konstitutivni dio.

### 5. Slovenija

Krivični (Kazenski) zakonik Republike Slovenije<sup>11</sup> (KZRS) iz 2008. godine u glavi dvadesetprvoj pod nazivom „Krivična djela protiv braka, porodice i djece“ u članu 191 propisuje krivično djelo pod nazivom „Porodično nasilje“ (Nasilje v družini).

Ovo krivično djelo čini lice koje u porodici ili trajnoj vanbračnoj (životnoj) zajednici loše postupa prema drugom licu, otjera drugo lice, postupa prema drugom licu na okrutan ili ponižavajući način, prijeti drugom licu neposrednim napadom na njegov život, fizičkom silom izbaci drugo lice iz zajedničkog domaćinstva ili na drugi način ograničava slobodu kretanja drugog lica, prisiljava ga na rad ili na odustajanje od posla ili na bilo koji drugi način nasilno ograničava jednaka prava drugog lica čime ga stavlja u podređeni položaj u porodičnoj ili drugoj životnoj zajednici (Novaković, 2009: 1077-1091).

Djelo ima dva oblika ispoljavanja. To su: a) osnovni i b) lakši oblik.

Objekt zaštite su članovi porodične ili životne zajednice koja traje ili je prestala, njihov fizički i psihički integritet i spokojstvo.

Radnja izvršenja je višestruko alternativno određena (Selinšek, 2007: 391-393). To je svaka djelatnost kojom se povređuje integritet ili prava člana svoje porodice ili druge životne zajednice, odnosno svaka djelatnost koja takvo lice stavlja u podređeni položaj. Dakle, ovdje je radnja izvršenja određena prema posljedici (posljedična dispozicija).

Kao radnje izvršenja ovog krivičnog djela javljaju se sljedeće zakonom alternativno predviđene djelatnosti (Jovašević, 2018: 161-162):

a) loše (nedolično, nepristojno, vulgarno ponašanje) postupanje prema članu porodice ili životne zajednice,

b) prisiljavanje člana porodice ili životne zajednice da napusti svoju porodicu (poseban oblik fizičke ili psihičke prinude sa jasno određenim ciljem),

c) postupanje prema članu porodice ili životne zajednice na svirep, okrutan ili ponižavajući način, sa nanošenjem nepotrebnih ili prekomjernih muka, patnji, bolova ili straha većeg ili manjeg intenziteta, dužeg ili kraćeg vremenskog trajanja, najčešće upotrebom opasnih načina ili sredstava,

d) prijetnja - usmena ili pisana izjava kojom se stavlja u izgled, dakle najavljuje mogućnost neposrednog napada na život člana porodice ili životne zajednice, iako do tog napada još uvek nije došlo. Ovu prijetnju upravo najavljuje lice koje će ovakvo zlo u vidu napada i nanijeti pasivnom subjektu. Prijetnja mora da bude: ozbiljna, stvarna, moguća i neotklonjiva,

e) izbacivanje člana porodice ili druge životne zajednice fizičkom silom iz zajedničkog domaćinstva,

f) ograničavanje (oduzimanje slobode kretanja na bilo koji protivpravan način, način koji je protivan krivičnom, prekršajnom ili medicinskom zakonodavstvu) slobode kretanja člana porodice ili životne zajednice na bilo koji način,

g) prisiljavanje (u vidu specifične fizičke ili psihičke prinude) člana porodice ili životne zajednice na rad ili na odustajanje od posla i

h) nasilno ograničavanje (oduzimanje prava uopšte ili nekih prava, na određeno vrijeme, u određenom mjestu) na drugi način jednakih prava člana porodice ili druge životne zajednice.

---

<sup>11</sup> „Uradni list Republike Slovenije“ br. 55/08, 66/08, 39/09, 91/11, 50/12, 54/15, 6/16, 38/16, 27/17, 23/20 i 91/20.

Za postojanje krivičnog djela iz člana 191 KZRS je potrebno da je usljed preduzete radnje izvršenja član porodice ili druge životne zajednice, koja postoji ili je već prestala sa postojanjem, stavljen u podređeni, ponižavajući, difamni položaj u porodičnoj ili drugoj životnoj zajednici.

Učinioc djela, ali i žrtva, može biti samo član porodice ili druge životne zajednice koja traje ili je prestala. Interesantno je da zakonodavac (poput drugih zakonodavstava država koje su nastale na temeljima SFRJ) u glavi trinaestoj pod nazivom „Značenje izraza u ovom zakonu“, u odredbi člana 99 ne navodi koja se lica smatraju članovima porodične ili druge zajednice - koja postoji ili je postojala.

U pogledu krivice, potreban je umišljaj učinioca koji obuhvata svijest o svojstvu pasivnog subjekta, te o svim stvarnim okolnostima bića ovog djela.

Lakši oblik ovog krivičnog djela je predviđen u odredbi stava 3. Ovo djelo čini lice koje preduzme neku od alternativno predviđenih radnji izvršenja osnovnog djela, ali prema licu sa kojim je ranije živjelo u porodici ili u drugoj trajnoj vanbračnoj zajednici, a koja je u međuvremenu prestala da postoji. Lakši karakter djela, niži stepen težine i opasnosti, te blaži oblik krivice učinioca, za koji zakon propisuje blaže kažnjavanje, vezan je za činjenicu da je bračna ili trajna vanbračna zajednica, odnosno porodica prestala da postoji, pri čemu zakonodavac ne predviđa i dužinu trajanja, odnosno prestanka vremena postojanja ovakvih zajednica.

Za ovo je djelo propisana kazna zatvora u trajanju do tri godine.

Konačno, KZRS u glavi petnaestoj među krivičnim delima protiv života i tijela u odredbi člana 116 propisuje krivično djelo „Teško ubistvo“. Za ovo djelo je propisana kazna zatvora od najmanje 15 godina.

Među više oblika i vidova ispoljavanja, ovaj zakonik ne poznaje ubistvo člana porodične ili druge životne zajednice.

### **6. Srbija**

U Krivičnom zakoniku Republike Srbije<sup>12</sup> (KZS) u grupi krivičnih djela protiv braka i porodice, u glavi devetnaest, propisano je u članu 194 krivično djelo „Nasilje u porodici“ (Jeftić, 2006: 113-117). Ovo se krivično djelo sastoji (Đorđević, 2007: 121-133) u primjeni nasilja, prijetnji da će se napasti na život ili tijelo, drskom ili u bezobzirnom ponašanju čime se ugrožava spokojstvo, tjelesni integritet ili duševno stanje člana svoje porodice (Jovašević, 2018).

Objekt zaštite kod krivičnog djela nasilje u porodici je određen na identičan način kao i u zakonodavstvu Bosne i Hercegovine. To su: a) tjelesni i duševni integritet i b) dostojanstvo ličnosti člana porodice.

Radnja izvršenja je, prema slovu zakona, izražena upotrebom trajnog glagolskog oblika što znači da djelo postoji bez obzira na to da li je djelatnost činjenja preduzeta jednom ili više puta prema istom pasivnom subjektu, pri čemu broj ponovljenih radnji može biti od značaja za odmjeravanje kazne učiniocu (Petković, Pavlović, 2016: 222-225). Radnja izvršenja se sastoji iz više alternativno predviđenih djelatnosti (Đorđević, Đorđević, 2016: 168). To su:

- a) primjena nasilja,
- b) prijetnja da će se napasti na život ili tijelo i
- c) drsko ili bezobirno ponašanje.

Nasilje je svaka djelatnost kojom se neposredno, blisko i stvarno ugrožava tjelesni i duševni integritet pasivnog subjekta. To je radnja kojom se prouzrokuje opasnost od nastupanja tjelesne povrede. Ona može biti preduzeta različitim djelatnostima, na različite načine i različitim sredstvima (Đorđević, 2011: 84-85).

Prijetnja (Simić, Petrović, 2002: 117) je stavljanje u izgled (najava) da će se neposredno napasti na život ili tjelesni integritet. Ovdje se radi o kvalifikovanoj prijetnji - stavljanjem u izgled nanošenja posljedice smrti ili tjelesne povrede. Da bi bila pravno relevantna, prijetnja mora da ipsuni određene uslove. Tako, ona mora da bude: a) neposredna (bliska), b) stvarna, c) moguća, d) ozbiljna (sa stanovišta pasivnog subjekta) i e) neotklonjiva (Mrvić Petrović, 2005: 285-287).

Drsko ili bezobzirno ponašanje je svako ponašanje kojim se grubo, vulgarno, nepristojno ponaša prema drugom licu.

---

<sup>12</sup> „Službeni glasnik Republike Srbije“ br. 85/05, 88/05, 107/05, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16 i 35/19.



Za postojanje djela je bitno da se radnja preduzima prema određenom pasivnom subjektu - članu svoje porodice (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004: 560-562).

KZS u članu 112 stav 28 određuje članove porodice koji mogu biti pasivni subjekt u smislu ovog krivičnog djela. Prema tom zakonskom rješenju, kao članovi porodice smatraju se:

- a) supružnici i njihova djeca,
- b) preci supružnika u pravoj liniji krvnog porijekla,
- c) vanbračni partneri i njihova djeca,
- d) usvojlac i usvojenik,
- e) hranilac i hranjenik,
- f) braća i sestre, njihovi supružnici i djeca,
- g) bivši supružnici i njihova djeca,
- h) roditelji bivših supružnika ako žive u zajedničkom domaćinstvu i
- i) lica koja imaju zajedničko dijete ili je dijete na putu da bude rođeno iako nikada nisu živela u istom proodičnom domaćinstvu.

Posljedica krivičnog djela se javlja u vidu konkretne opasnosti - ugrožavanja spokojstva (izazivanje straha u smislu ugrožavanja osjećanja lične sigurnosti), tjelesnog integriteta ili duševnog stanja (Savić, Mikić, 2010: 298-312).

Izvršilac djela može biti samo član porodice pasivnog subjekta – *delictum proprium*, a u pogledu krivice potreban je umiljšaj.

Za osnovni oblik ovog krivičnog djela je propisana kazna zatvora od tri mjeseca do tri godine.

Poseban oblik krivičnog djela (Đorđević, Đorđević, 2016: 154-155) nasilja u porodici iz člana 194 stav 5 KZS čini lice koje prekrši mjere zaštite od nasilja u porodici koje mu je sud odredio na osnovu zakona kojim se uređuju porodični odnosi. Protiv člana porodice kao učinioca nasilja u porodici sud može odrediti jednu ili više mjera zaštite od nasilja, prema članu 198 Porodičnog zakona<sup>13</sup>. Ovim se mjerama, koje mogu da traju najduže godinu dana, privremeno zabranjuje ili ograničava održavanje ličnih odnosa sa drugim članom porodice (Počuča, 2010: 49-61).

Prema odredbama Porodičnog zakona, mjere zaštite iz člana 198 koje mogu biti prekršene u smislu ovog oblika krivičnog djela su sljedeće (Bošković, 2009: 93-104):

- a) izdavanje naloga za iseljenje iz porodičnog stana ili kuće bez obzira na pravo svojine, odnosno zakupa nepokretnosti,
- b) izdavanje naloga za useljenje u porodični stan ili kuću bez obzira na pravo svojine ili zakupa nepokretnosti,
- c) zabrana približavanja članu porodice na određenoj udaljenosti,
- d) zabrana pristupa u prostor oko mjesta stanovanja ili mjesta rada člana porodice i
- e) zabrana daljeg uznemiravanja člana porodice.

Za ovo je delo propisana kazna zatvora u trajanju od tri mjeseca do tri godine i novčana kazna kumulativno (Draškić, 2008: 341-351).

Krivično djelo nasilje u porodici iz člana 194 KZS ima tri teža, kvalifikovana oblika ispoljavanja za koja zakon propisuje strožije kažnjavanje (Simić, Trešnjev, 2010: 142).

Prvi teži oblik djela (Pavišić, Grozdanić, Veić, 2007: 534-537), za koji je propisana kazna zatvora od šest mjeseci do pet godina (što znači da je i pokušaj ovog krivičnog djela kažnjiv zbog visine zapriječene kazne), postoji ako je učinilac pri preduzimanju radnje izvršenja osnovnog djela koristio oružje, opasno oruđe ili drugo sredstvo koje je podobno da tijelo teško povrijedi ili zdravlje teško naruši (Milas Klarić, 2005: 961-999).

Oružje je sredstvo čija je osnovna namjena napad ili odbrana. Može biti hladno ili vatreno. Oruđe je sredstvo čija je osnovna namjena obavljanje kakvog društveno korisnog posla ili rada, ali koje se može upotrijebiti za napad ili odbranu: kosa, sekira, nož, vile. Drugo sredstvo može biti proizvod prirode: kamen, drvo ili proizvod ljudskog rada: flaša, pepeljara koje je po svojoj prirodi i karakteristikama podobno da tijelo drugog lica teško povrijedi ili da zdravlje teško naruši.

Drugi teži oblik djela (Đorđević, Đorđević, 2016: 169) nasilja u porodici, za koji je propisana kazna zatvora od dvije do deset godina (ranije do septembra 2009. godine kazna zatvora od jedne do osam godina), postoji u dva slučaja (Krivični zakonik, 2016: 100-101):

---

<sup>13</sup> „Službeni glasnik Republike Srbije“ br. 18/05, 72/11 i 6/15.

a) kada je usljed preduzete radnje izvršenja osnovnog ili prvog težeg oblika nastupila teška tjelesna povreda (u bilo kom obliku) ili teško narušavanje zdravlja člana porodice i

b) ako je djelo učinjeno prema maloljetniku, dakle licu uzrasta do 18 godina života. Kod ovog oblika djela obim i intenzitet prouzrokovane teže posljedice (koja mora biti u uzročno-posledičnoj vezi sa preduzetom radnjom izvršenja) i uzrast pasivnog subjekta predstavljaju kvalifikatorne okolnosti (Grozđanić, Škorić, Vinja, 2010: 669-698) za koje zakon propisuje strožije kažnjavanje.

Najteži oblik krivičnog djela (Mrvić Petrović, 2005: 287) iz člana 194 stav 4 KZS postoji ako je usljed preduzete radnje izvršenja nastupila smrt člana porodice (Antović, Karadžić, Kostić Banović, Milosavljević, 2006: 68-72). Smrt mora biti rezultat radnje izvršenja (upotrijebljenog sredstva ili načina preduzete radnje) i biti obuhvaćena nehatom učinioca.

Za ovo je djelo propisana kazna zatvora u trajanju od tri do 15 godina.

Pored nasilja u porodici (Rogić Hadžalić, 2012: 67-83) koje može biti kvalifikovano nehatno prouzrokovanom smrću člana svoje porodice usljed preduzetog akta nasilja, novo krivično zakonodavstvo Srbije poznaje još jedan oblik ubistva pri nasilju u porodici. To je teško ubistvo predviđeno u članu 114 stav 10 KZS, kao ubistvo člana svoje porodice (Babić, Marković, 2008: 152) koje je prethodno zlostavljano.

Za ovo najteže krivično djelo je propisana kazna zatvora najmanje deset godina ili kazna doživotnog zatvora (Simić, Trešnjev, 2010: 99-100).

Ubistvo člana svoje porodice kojeg je izvršilac prethodno zlostavljao (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004: 560-562) je povezano sa nasiljem u porodici koje predstavlja samostalnu inkriminaciju iz člana 194 KZS. Tako, ovaj oblik teškog ubistva (Jovašević, 2017: 34-36) karakterišu sljedeće kvalifikatorne okolnosti (Jovašević, 2017: 28):

a) svojstvo žrtve (Kondor Langer, 2015) - član porodice učinioca. Dakle, i izvršilac (aktivni subjekt) i žrtva (pasivni subjekt) pripadaju istoj porodici. To znači da se ovdje radi o licima koja se nalaze u bliskom srodstvu. Ovo krivično djelo postoji ako je žrtva lice koje ima svojstvo djeteta. Pri tome, pojam člana porodice treba uzeti u širem smislu - kako to određuje član 112 stav 28 KZS (Jovašević, Mitrović, Ikanović, 2017: 112-113) i

b) član porodice koji je ubijen treba da je prethodno duže ili kraće zlostavljan od strane izvršioca.

Zlostavljanje (Lazarević, Vučković, Vučković, 2004: 439) je djelatnost kojom izvršilac drugom licu - djetetu kao članu porodice - psihičkim ili fizičkim djelatnostima nanosi nepotrebne, prekomjerne patnje i bolove većeg ili manjeg intenziteta, pri čemu ne smije doći do nastupanja lake tjelesne povrede. Radi se o nečovječnom postupanju prema drugom licu - djetetu kojom prilikom mu se nanose fizičke ili psihičke patnje, kao i djelovanju na njegov fizički (tjelesni ili psihički) integritet (kao što je šamaranje, vučenje za kosu, uši ili nos).

To su djelatnosti kojima se povređuje ili ugrožava ljudsko dostojanstvo djeteta od strane člana porodice koje ga. poslije zlostavljanja. u dužem ili kraćem vremenskom trajanju i različitog intenziteta, na kraju lišava života sa umišljajem. Dužina trajanja vremena zlostavljanja je bez značaja za postojanje djela. To je faktičko pitanje koje sud rješava u svakom konkretnom slučaju.

Ovdje se, dakle, radi o svojstvu pasivnog subjekta koji je dijete kao član porodice izvršioca krivičnog djela ubistva (kao kvalifikatornoj okolnosti) koga je on prethodno višekratno zlostavljao (nanošenjem fizičkog ili psihičkog bola, patnje, nelagodnosti), odnosno prema kome je učinilac ubistva prethodno, u dužem ili kraćem vremenskom periodu, preduzimao različite akte nasilja u porodici (Jovašević, Mitrović, Ikanović, 2018: 178-181).

## **7. Zaključak**

Detabuiziranje nasilja u porodici je preduslov bilo kakvog pomaka u „životu bez nasilja“, ali i demokraciji države i društva zasnovanog na poštovanju ljudskih prava svih njenih građanki i građana. Pri tome je neophodno mijenjati tradicionalne obrasce ponašanja u porodičnim odnosima, negativne stereotipe i predrasude o ulozi žene u porodici i društvu kako bi se postigla njihova istinska ravnopravnost, ali i preventivno uticalo na smanjenje nasilja u porodici. U tom kontekstu, problem predstavlja i činjenica da ne postoje odgovarajući statistički pokazatelji koji bi demaskirali diskriminaciju žena u pojedinim sferama porodičnih odnosa.

Uvođenje nasilja u porodici u krivični zakon predstavlja odnos države prema djelima nasilja u porodici. Propisivanje ovog krivičnog djela je početni korak u promjeni pravnog i cijelog društvenog reagovanja u ovoj oblasti. Iznalaženje najboljih rješenja, kao i u drugim oblastima prava, nije moguće bez praćenja i analize prakse primjene postojećih odredbi.

### LITERATURA

- Ajduković, M., „Psihosocijalna intervencija s počiniteljima nasilja u porodici“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, broj 1, 2004.
- Antović, A., Karadžić, R., Kostić Banović, L., Milosavljević, Lj., „Nasilje u porodici - bračno nasilje sa smrtnim ishodom“, *Acta medica Medianae*, Niš, broj 2, 2006.
- Aranson, J., *Domestic violence*, London, 1996.
- Babić, M., Marković, I., *Krivično pravo, Posebni dio*, Banja Luka, 2008.
- Bartlett, K.T., Rhode, D.L., Grossman, J.L., *Gender and Law: Theory, Doctrine, Commentary* (6th ed.), Aspen Publishers, 2013.
- Bošković, D., *Nasilje u porodici - društveni, kriminološki i kriminalistički aspekti*, Banja Luka, 2009.
- Buzawa, E.S., Buzawa, C.G., *Domestic violence*, Thousand Oaks, 1996.
- Cajner Mraović, I., „Organizacione determinante postupanja policije povodom nasilja“, *Ljetopis Studijskog centra socijalnog rada*, 9(1), Zagreb, 2002.
- Davis, R.L., *Domestic violence – facts and fallacies*, Westport, 1998.
- Draškić, M., „Nasilje u porodici – prva presuda Vrhovnog suda Srbije“, *Anali Pravnog fakulteta u Beogradu*, Beograd, broj 2, 2008.
- Dutton, D.G., *Rethinking Domestic Violence*, Vancouver, BC, Canada: UBC Press, 2006.
- Đorđević, Đ., *Krivično delo nasilja u porodici*, Revija za kriminologiju i krivično pravo, Beograd, broj 3, 2007.
- Đorđević, Đ., *Krivično pravo, Posebni dio*, Beograd, 2011.
- Đorđević, M., Đorđević, Đ., *Krivično pravo*, Beograd, 2016.
- Einwalter, I., Simonović, T., „Nasilje nad ženama u obitelji“, *Pravnik*, Zagreb, broj 1-2, 2001.
- Grozdanić, V., Škorić, M., Vinja, I., „Nasilje u obitelji u svjetlu promjena Kaznenog zakona“, *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, Zagreb, broj 2, 2010.
- Grupa autora, *Studija o nasilju u porodici i nasilju nad ženama u Crnoj Gori*, Podgorica, 2012.
- Hampton, R.L., *Substance abuse, family violence and child welfare*, Thousand Oaks, 1998.
- Javier, R.A., *Domestic violence*, London, 1996.
- Jeftić, M., „Krivično delo nasilja u porodici“, *Pravni život*, Beograd, broj 10, 2006.
- Jovašević, D., Mitrović, Lj., Ikanović, V., *Krivično pravo Republike Srpske, Posebni dio*, Banja Luka, 2017.
- Jovašević, D., *Krivična dela ubistva*, Beograd, 2017.
- Jovašević, D., Mitrović, Lj., Ikanović, V., *Komentar Krivičnog zakonika Republike Srpske*, Banja Luka, 2018.
- Jovašević, D., *Nasilje u porodici*, Beograd, 2018.
- Kikić, S., „Komparativni prikaz novina unesenih u hrvatsko zakonodavstvo donošenjem Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji“, *Policija i sigurnost*, Zagreb, broj 2, 2010.
- Kondor Langer, M., *Kriminološki i kaznenopravni aspekti ubojstva i teškog ubojstva u obitelji*, (neobjavljena doktorska disertacija), Zagreb, 2015.
- Kuzman, M., Pavleković, G., *Nasilje nad ženom u obitelji*, Zagreb, 2004.
- Lazarević, Lj., Vučković, B., Vučković, V., *Komentar Krivičnog zakonika Crne Gore*, Cetinje, 2004.
- Milas Klarić, I., „Nasilje u obitelji - pravni aspekti“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu*, Zagreb, broj 3-4/2005.
- Modly, D., „Policija i nasilje u obitelji“, *Policija i sigurnost*, Zagreb, broj 1-6, 2001.
- Mrvić Petrović, N., *Krivično pravo*, Beograd, 2005.
- Novaković, U., „Nasilje u porodici u zakonodavstvu država nekadašnje SFRJ“, *Pravni život*, Beograd, broj 10, 2009.

- Pavišić, B., Grozdanić, V., Veić, P., *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, 2007.
- Petković, N., Pavlović, Z., *Zlostavljanje i zanemarivanje dece u Srbiji*, Beograd, 2016.
- Počuča, M., „Nasilje u porodici“, *Pravo-teorija i praksa*, Novi Sad, broj 9-10, 2010.
- Rogić Hadžalić, D., *Nasilje u obitelji*, Zagreb, 2012.
- Richards, D. L., Haglund, J., *Violence Against Women and the Law*. International Studies Intensive, Routledge, 2015.
- Schorstein, S.L., *Domestic violence and health care*, London, 1997.
- Selinšek, Lj., *Kazensko pravo, Splošni del in osnove posebnega dela*, Ljubljana, 2007.
- Simić, I., Petrović, M., *Krivični zakon Republike Srbije, praktična primena*, Beograd, 2002.
- Simić, I., Trešnjev, A., *Krivični zakonik sa kraćim komentarom*, Beograd, 2010.
- Simović, M., Simović, V., Todorović, Lj., *Krivični zakoni u Bosni i Hercegovini*, Sarajevo, 2010.
- Simović, M., Simović, M. M., „Američki odgovor na nasilje maloljetnika: Zakonodavna rješenja i aktuelni problemi“, *Revija za kriminologiju i krivično pravo*, Beograd, 1-2, 2012.
- Simović, M., Jovašević, D., „Nasilje u porodici u međunarodnom krivičnom pravu“, Zbornik radova *Kambovski liber amicorum*, Makedonska akademija nauka i umjetnosti, Pravni fakultet „Justinijan prvi“ Univerziteta „Sv. Kiril i Metodij“, Skopje, 2019.
- Simović, M. N., Jovašević, D., Simović, V. M., „Nasilje u porodici u pravosudnoj praksi Republike Srbije“, „Srpska pravna misao“, Banja Luka, godina 25, broj 52, 2019.
- Simović, M., Simović, V., Simović, M. M., „Porodično nasilje u Bosni i Hercegovini: pojam, uzroci i pravni standardi“, Treći forenzički susreti o temi *Nasilnički kriminalitet - Seksualna delinkvencija i nasilje u porodici*, u organizaciji JZU Zavod za forenzičku psihijatriju Sokolac, Zbornik radova, Sokolac, 2020.
- Srkoc, L., „Nasilje u obitelji“, *Pravnik*, Zagreb, broj 3-4, 1997.
- Turković, K. *et al.*, *Komentar Kaznenog zakona*, Zagreb, 2013.
- Zeković, B., Gligorović, A., *Institucionalni mehanizmi zaštite od nasilja u porodici i njegova primjena u Crnoj Gori*, Podgorica, 2014.
- Zeković, B., *Monitoring izvještaj o sprovođenju Strategije zaštite od nasilja u porodici*, Podgorica, 2015.

**DOMESTIC VIOLENCE IN THE CRIMINAL LAW OF STATES AROUND BOSNIA AND HERZEGOVINA**

**Marina M. Simović,**  
*Secretary of the Ombudsman for Children of Republic of Srpska and Associate Professor at the Faculty of Law University „Apeiron“ Banja Luka*

**Vladimir M. Simović,**  
*Prosecutor of the Prosecutor's Office of Bosnia and Herzegovina and Associate Professor at the Faculty of Security and Protection, Independent University in Banja Luka and Faculty of Law, University Vitez in Vitez*

**Abstract:** *Different forms and types of manifestations of domestic violence represent an old, archaic social phenomenon within the crime of violence. These illicit, proscribed, forbidden, and punishable behaviors were present in all societies of the world. However, such behaviors with elements of violence, which took place in a narrow circle of spouses or members of the same family (blood relatives in direct or collateral kin line), remained for a long time far beyond the sphere of observation of the legislator. That is why the incriminations of domestic violence as independent criminal offenses with threatened criminal sanctions were incorporated much later into the national criminal legislations of certain countries, i.e. only at the end of the 20th century.*

*In order to fully and comprehensively understand the problem of domestic violence in Bosnia and Herzegovina, it is not enough to focus only on theoretical and practical analysis of the manifestations, characteristics and features of these crimes in basic, qualified or privileged forms according to domestic positive legislation, but it is necessary to pay some attention to the comparative law (comparative) analysis of these criminal offenses in the criminal justice systems of the countries around Bosnia and Herzegovina. This is logical and justified because these are legal systems (family, criminal, misdemeanor) of states that were part of the same state until the end of the twentieth century - SFRY, which inherited an identical legal tradition and regulations in many spheres of social and legal life. In this context, the paper analyzes criminal legislations of Montenegro, Croatia, Northern Macedonia, Slovenia and Serbia.*

**Key words:** *violence, family, criminal offense, law, guilt.*